

Inhoud

Hoofdartikelen

- Velden in vliegtuigen - p.4
- Eindelijk aandacht voor EHS - p.5
- Uitkoop woningen onder 380 KV hoogspanningslijn - p.6
- Vuile stroom in hoogspanningsleiding - p.7

Wetenschap

- Windturbines genereren 'vuile stroom' - p.9

Korte berichten

- Aankondiging Regiodag Zuid-Holland - p. 10
- Verslag Werkconferentie stichting EHS - p.11
- Omslag in houding bij de IARC/WHO - p.12
- Feiten en fabels over ontstoringen - p.13
- Breedbanddiensten satelliet - p.14
- Gezondheidseffecten van mobiele telefonie op jongeren - p.15
- Resolutie Raad van Europa - p.17
- Uitspraak Raad van State - p.18
- EM Refugia in Frankrijk en Zwitserland - p.19
- Google maakt portemonnee van mobieltje - p.20
- Opheffing MGM - p.21

Reacties van lezers

- Hoe vertel ik het mijn kind? - p.21

Interessante links

- Selectie van LINKS - p.21

Boek/artikel besprekingen

- Elektrostress & Gezondheid - p.22

Van de redactie

Aankondiging Nationale Leden Contactdag

zaterdag 24 september 2011 te Austerlitz,

Aankondiging Regiodag

zaterdag 22 oktober 2011 te Den Haag

Internationaal en nationaal zijn er levendige discussies over de gevaren van sommige hoog- en laagfrequente EM velden en is er een omslag, in denken, waar te nemen. Waarvan we in dit Bulletin verslag doen.

1. De International agency for research on cancer (WHO/IARC) gaf 1 juni 2011 na het aftreden van voorzitter Ahlbom toe dat mobieltjes gevaar opleveren. Mobieltjes en smartphones kregen de status van 'mogelijk kankerverwekkend'.
2. De Raad van Europa erkent in resolutie 1815 van 27 mei 2011 het gevaar van zendmasten en adviseert om de stralingsbelasting terug te brengen tot een waarde van maximaal 0,6 V/m, later tot 0,2 V/m.
3. Onze Raad van State huldigt in een brief van 19 januari 2011 het standpunt dat de EMV blootstelling zo laag moet worden, als technisch mogelijk en redelijk is, en bij voorkeur lager dan 3 V/m.
4. In de Tweede Kamer is 9 juni 2011 het probleem besproken van bewoners onder hoogspanningsleidingen, dit is aangekaart door Minister Verhagen en Tennes.

Over deze kwesties vindt u korte overzichten in dit Bulletin. Iedere instantie blijkt dus op zijn eigen manier met de EHS problematiek om te gaan en risico's verschillend in te schatten. Deze feiten wijzen op een ommekeer in het denken van autoriteiten. Voorheen was de opvatting dat van schade of ander ongemak geen sprake kan zijn onder de heersende blootstellingnormen.

Colofon

Dit EHS-bulletin is een uitgave van de Stichting Elektrohypersensitiviteit (EHS) en verschijnt 4x per jaar.

Abonnementen

- per post € 20,00 per jaar
 - per e-mail € 14,00 per jaar
 U bent dan tevens lid/donateur van de Stichting EHS

Administratie

Telefonisch doorgeven van aanmeldingen en wijzigingen: Marian Vrolijk, 0648491433 (alleen 's woensdags tussen 19.00 en 21.00 u).

Administratie adres

Stichting EHS,
 Prins Bernhardlaan 56
 3972 AZ Driebergen
 Email: administratie@stichtingEHS.nl

Postgiro 3478207

t.n.v. Stichting EHS te Driebergen
 Donaties graag jaarlijks overmaken.
 Informatie voor onze buitenlandse leden:
 IBAN: NL83 INGB 0003478207
 BIC (of SWIFT-code): INGBNL2A

Algemene voorlichting:

Gertrude Arends
 Telefoon: 040-2216716
 (maandag 19.00-21.00)
 V. v. Goghlaan 22, 5581 JM Waalre.
 Email: gertrude.arends@gmail.nl
 Kees Spek
 Telefoon: 0543-565706
 (woensdag 19:00-21:00 uur)
 Brandenweg 12, 7108 AX Winterswijk.

Redactie EHS-Bulletin:

Juliette Kuiper
 Hugo Schooneveld
 Hans van der Zouw
 Redactieadres:
 Bremlaan 19, 3911 XH Rhenen
 Email: Nieuwsbrief@stichtingEHS.nl

Vormgeving: Jan Kammeijer

Website: www.StichtingEHS.nl

De Werkgroep Elektrische Overgevoeligheid is in 2002 opgericht om erkenning te krijgen voor het probleem van elektrohyper-sensitiviteit (EHS) in Nederland. In 2007 is vervolgens de Stichting EHS opgericht. Via enquêtes gehouden onder de leden wordt het ziektebeeld van EHS zorgvuldig in kaart gebracht. Doel is om de overheid, gezondheidsinstanties en onderzoeksinstituten te informeren en te prikkelen tot nader onderzoek. Het is voorsnog niet mogelijk om het lichaam te doen aanpassen aan elektromagnetische en elektrische velden. De oplossing moet dus gezocht worden in vermindering of eliminatie van storende velden.

Als u als elektrogevoelige nog geen enquête heeft ingevuld, dan vragen wij u met nadruk om dit alsnog te doen. U kunt een exemplaar aanvragen bij de ledenadministratie, of downloaden vanaf de website – onder 'Contact'.

NB1:

De mening van de schrijvers in de nieuwsbrieven is niet noodzakelijk die van de Stichting EHS

NB2:

De Stichting EHS kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor de waarde en juistheid van de gegeven informatie en adviezen. Gebruikers van die informatie doen dit geheel op eigen risico.

© Stichting EHS 2011

Overname van artikelen uitsluitend met bronvermelding.

"Algemeen nut beogende instelling (ANBI)- Stichting EHS. Vanaf 1-1-2008 zijn giften gedaan aan goedgeoelinstellingen aftrekbaar van het belastbaar inkomen als de instelling aangemerkt is als een ANBI instelling (gebruik de zoekfunctie van de website www.belastingdienst.nl voor controle). "Let wel, ook kosten die gemaakt worden ter ondersteuning van de stichting zijn in principe aftrekbaar".

Vervolg van voorpagina

Bij de hantering van het 'Voorzorgbeginsel' spelen onder andere gezondheidsklachten van de bevolking mee die worden toegeschreven aan overmatige EM blootstelling en die klachten beginnen nu eindelijk invloed te krijgen.

Een Werkconferentie van de Stichting EHS op 7 mei te Oosterbeek met vrijwilligers leek ons een handige manier om ideeën en initiatieven te verzamelen en daarmee aan de slag te gaan. Alle vrijwilligers en mensen die eerder per enquête hadden aangegeven iets voor de stichting te willen doen en die in het bezit waren van e-mail werden uitgenodigd om hun fantasie de vrije loop te laten en hun wensen te uiten.

- I. In samenwerking met de Sesam Academie heeft het bestuur besloten om onze ambities in te perken en ons te concentreren op enkele aandachtsgebieden.
- II. Het luisteren naar wat onze leden belangrijk vinden opdat ieders inzet optimaal wordt benut.

De deelnemers hebben intussen een uitgebreid verslag ontvangen. Het korte verslag daarvan leest u in dit Bulletin.

Verscheidene personen gaven aan taken te willen verrichten binnen de geformuleerde aandachtsgebieden:

- (1) het verzamelen van kennis en informatie;
- (2) een maatschappelijke ondersteuning van leden;
- (3) belangenbehartiging.

Waarvoor onze hartelijke dank.

We zouden nog erg geholpen zijn met specialisten op het gebied van de sociale problemen van EHS-ers, een communicatiedeskundige en een wetenschappelijke correspondent of redactielid voor het Bulletin. Wie zich daartoe bekwaam acht, wordt verzocht zich te melden.

Hoofdartikelen

Velden in vliegtuigen

▷ *Hugo Schooneveld*

Het artikel "De beste plek in een vliegtuig" in EHS Bulletin 33 heeft een aantal reacties losgemaakt en er zijn wat veldmetingen uitgevoerd. In dit artikel een samenvatting van de bevindingen; tot slot enkele aanbevelingen voor andere luchtreizigers.

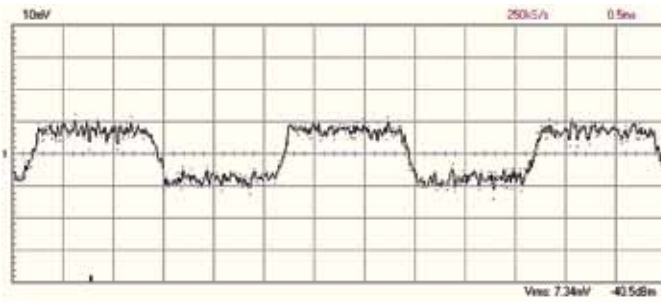

Passagierscabine in een Boeing 737. Naar onze informatie lopen er elektrische leidingen door alle wanden, plafond en vooral in het voorste gedeelte tussen cockpit en vleugels met motoren. Het is verstandig een stoel te kiezen die zo ver mogelijk van wanden is geplaatst en vooral niet te gaan lopen.

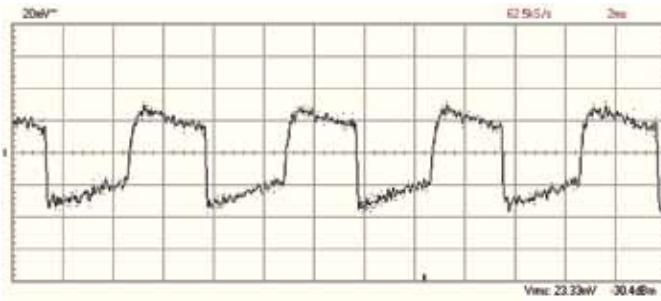
De heer en mevrouw van der Lans maakten een reis naar Tel Aviv in een Airbus A320, een tweemotorig toestel. Plaatsen in rij 4, raam- en middenstoel, 5 rijen voor de motoren. Bij het opstijgen voelde mevrouw een sterke prikkeling over het hele lichaam; metingen met Gigahertz Solutions ME 3830B (instelling 50 Hz en hoger) gaf een magnetische veldwaarde aan van 700 nT bij het raam en 100 nT in de middenstoel. Een stewardess mat op verzoek in de cockpit waarden van 300-1400 nT en achter in de staart 100 nT. Mw. Goedbloed reisde met een Boeing 777-200 naar Bali op rij 37, achter de vleugels. Zij rapporteerde een tinteling van voeten, benen en hoofd. Metingen met een vergelijkbare meter gaven waarden van 800-1500 nT, gemeten op stoelhoogte. Op de terugreis zat ze op rij 63 in de staart waar ze 100-150 nT mat; dat gaf een sterke verbetering van haar

EHS ongemak.

Ondergetekende reisde met een Boeing 737-800 naar Madrid, op rij 26, achter de vleugels, stoel aan het middenpad. Op de heenreis werd een aantal laagfrequent metingen gedaan met de ME3851A meter die voorzien is van schakelingen voor frequentiefilters van o.a. velden boven de 50 Hz en boven 2 kiloHertz. In deze standen werden velden dichtbij de wanden en vlak onder het plafond gemeten. Via een speciale uitgang op de meter kon het opgevangen signaal opgenomen worden op een digitale recorder voor latere veldanalyse. De wanden straalden 80 nT uit (boven 50 Hz) en soms 16 nT (boven 2 kHz). In het gangpad op navelhoogte 50-70 nT (>50 Hz). Maar langs het plafond meer dan >2000 nT (>50 Hz) en 38 nT (>2kHz). In het deel tussen cockpit en vleugel waren de meetwaarden te hoog voor deze meter. Oscilloscoopanalyse van de digitale opnamen toonden aan dat er een wereld van frequenties en puls vormen is in het lage frequentiegebied. Meest geprononceerd was een fluittoon van 373 Hz die de vorm heeft van blokpulsen (zie figuur 1). Tijdens de terugreis werden alleen hoogfrequente opnamen gemaakt met de Aeronia HF detector II Profi. Weer een weelde van velden in het HF gebied. Met uitgetrokken antenne dansten de Ledjes op en neer in een frequentie van ongeveer 2/seconde. De veldichtheid was naar ruwe schatting 31-58 $\mu\text{W}/\text{m}^2$, niet al te sterk dus, maar wel pulserend: na demodulatie zien we blokpulsen met een frequentie van 169 Hz (zie figuur 2). Geen informatie over de feitelijke zendfrequenties, maar zeker boven de 10 MHz.

Blokgolven van een laagfrequent veld.
Intervalfrequentie 373 Hz.

Blokgolven van een hoogfrequent veld.
Intervalfrequentie 168 Hz.

Aanbevelingen voor reizigers

- Boek van te voren (kan vaak per internet) een stoel tussen vleugel en staart, dat wil zeggen bij een tweemotorig toestel
- Reis niet in de business-class voorin
- Neem een stoel aan het middenpad
- Blijf zo veel mogelijk zitten
- Ga niet zichtbaar met een meetinstrument met een antenne in de weer, want dat trekt onaangename aandacht van de bemanning (bomgevaar!)

Eindelijk aandacht voor EHS

▷ *Hugo Schooneveld*

Eerder schreven we over de rol van het Kennisplatform EMV en Gezondheid bij de discussie over de gevaren van EMV. Langzaam groeit nu het besef dat er werkelijk wat aan de hand is met de effecten van EMV en dat aandacht moet worden besteed aan EHS. Onderzoek is niet alleen nodig, het komt er ook!

Samen met andere maatschappelijke groeperingen waren we ontevreden met de geringe aandacht voor EHS en de grievende teksten van één van de officiële Kennisberichten - in concept - en zijn we uit de

Klankbordgroep gestapt. Deze stap heeft aandacht afgedwongen want er werd een Denkgroep opgericht die mensen verzamelde, mensen die positief dachten over EHS problemen en in twee zittingen kwamen de geesten tot het inzicht dat nader onderzoek wenselijk was. Dat er al veel bekend was, drong even niet tot iedereen door. Welnu, er gaat wat gebeuren.

De wetenschapsorganisatie ZonMW die eerder al een bedrag voor EMV onderzoek van 16,6 miljoen verdeelde over geïnteresseerde onderzoeksgroepen, heeft de kas

opgemaakt en zag dat er nog wat geld over was. Dat kan nu besteed worden aan een (voorlopig) kort onderzoekproject dat tot doel heeft na te gaan, wat nu precies de EHS verschijnselen zijn en hoe je mensen voor provocatieonderzoek zou kunnen selecteren op basis van een selectieprocedure met zorgvuldig omschreven EHS kenmerken.

Op 26 mei j.l. kwamen belangstellenden onder auspiciën van ZonMW in Utrecht samen om daar over te beraadslagen. De volgende vragen kwamen aan de orde: wat zijn de lichamelijke en psychische kenmerken, wat zijn de begeleidende factoren, wie kan het onderzoek gaan realiseren, wie gaan er participeren enzovoort? Er volgden levendige discussies en de relevante punten

worden door coördinator Sandra van 't Padje samengevat in een projectvoorstel dat naar verwachting eind juni aanstaande wordt gepubliceerd.

Wij hebben de suggestie geopperd, om aan het begin van het project, een internationaal symposium te organiseren met de EHS kopstukken als projectadviseur. Dat idee sloeg aan.

Vervolgens kunnen onderzoekers solliciteren naar de job en kandidaten hebben zich al gemeld. Het ligt zeker in de bedoeling mensen van onze stichting in de vermoedelijke rol van adviseur aan het project te verbinden.

Het lijkt niet ondenkbaar dat het project na een jaar zal worden verlengd als de resultaten daar aanleiding toe geven. We houden u op de hoogte.

Uitkoop woningen onder 380 KV hoogspanningslijn

Donderdag 9 juni polste Minister Verhagen de Tweede Kamer over het uitkopen van huiseigenaren die te dicht bij een 380 KV hoogspanningslijnen wonen. Het gaat om circa 1300 woningen en ongeveer 530.000 miljoen euro. Woningen die meer dan 0.4 micro T of 400 nT straling te verduren krijgen, komen in aanmerking. Dat komt neer op huizen die binnen 50 meter van de hoogspanningsleiding afstaan. Tennet, de netbeheerder, heeft dit Verhagen geadviseerd. De regeling wordt over de komende 25 jaar uitgespreid en de kosten worden over alle gebruikers van elektriciteit in Nederland omgeslagen, circa 4.50 euro per huishouden. Verhagen noemt als reden dat wetenschappers op de gevaren van EM velden voor de gezondheid wijzen en dat er veel maatschappelijke discussie over is. Hij zegt er ook bij dat op dit moment overal binnen de normen wordt gebleven (veel te tolerante normen, in het verleden vastgesteld, toen de EM belasting nog veel minder was. JK). Eerder was er al sprake van, om bij de aanleg van een nieuwe hoogspanningslijn tussen

Rotterdam en Den Haag, de 8 woningen die er te dichtbij zouden komen, uit te kopen.

Natuurlijk voelden de mensen die al onder een hoogspanning woonden, en allerlei gezondheidsklachten hadden, zich benadeeld dat alleen nieuwe slachtoffers zouden worden uitgekocht.

Er wordt naar gestreefd de 150 KV lijnen, zoveel mogelijk naar in de grond te verplaatsen. De Tweede Kamer moet nog beslissen, maar kon er in eerste instantie wel mee akkoord gaan.

JK

Foto: ANP

Vuile stroom in hoogspanningsleiding

▷ Hugo Schooneveld

De 50 Hz velden uit de hoogspanningsleidingen worden gewoonlijk verantwoordelijk gesteld voor de verhoogde kans op leukemie bij kinderen. We tonen in dit artikel aan dat er bij stroomtransport nog andere stroomcomponenten zijn die misschien als echte ziekteveroorzaker kunnen worden aangewezen: vuile stroom.

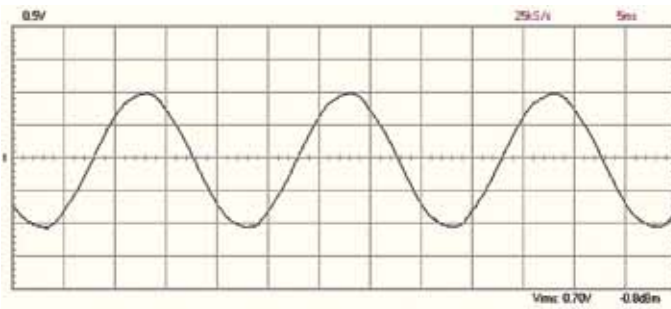
Achtergrond

Dat het wonen bij hoogspanningsmasten de kans op leukemie bij kinderen vergroot, is door enige onderzoekers bevestigd [1]. De richtlijn van de overheid om niet te gaan bouwen in de zone waar de belasting met magnetische wisselvelden hoger is dan 0,4 microTesla is door die overweging ingegeven. Dat het wonen boven grondkabels soms gezondheidsklachten van andere aard oplevert (met name SOLK klachten) is al jaren geleden vastgesteld [2] en wij hebben er ook al vaker over geschreven. Vuile stroom is daarbij verantwoordelijk. Maar de vraag of er ook bij hoogspanningsleidingen ook sprake is van vuile stroom en of dat nu juist de factor kan zijn die verantwoordelijk is voor de klachten is nooit gesteld. De stroom zoals die door de elektriciteitscentrale wordt geleverd is per definitie schoon en is gekenmerkt door een spanningsverloop in de tijd die voorgesteld wordt door de sinusgolfvorm (figuur 1). Bij sommige hoogspanningsleidingen in het buitenland is de zuivere sinusvorm echter vervuild met signalen van onbekende

functie die met de 50 Hz wisselstroom meereizen [3]. Mogelijk hebben die een functie bij de regeling van netwerkfuncties elders op de lijn. De signalen hebben frequenties van 112-370 kHz, dus laag in het radiofrequent gebied. De afstraling is aanzienlijk en ook uit grondkabels blijken op grote afstand meetbare velden met dezelfde frequenties te komen.

In Zwitserland heeft de groep van Anke Huss [4] eens beter gekeken naar de manier waarop mensen onder hoogspanningsleidingen ziek worden. Men vond dat een zeker percentage van de bevolking leed aan elektrostress klachten (SOLK) die ons zo bekend voorkomen. Hoe dichter men bij de draden woonde, hoe ernstiger ook de klachten. Opmerkelijk was de toename van mensen met de ziekte van Alzheimer.

De hamvraag is natuurlijk of misschien niet de 50 Hz velden maar de vuile stroom de feitelijke veroorzaker van de ellende was, zoals eerder was gesuggereerd. Om te zien of het probleem ook in Nederland speelt hebben we enkele steekproeven genomen en hebben metingen gedaan onder 380 kV hoog-

Figuur 1. Bijna zuivere sinusvorm van het elektrische veld midden onder een 150 kV hoogspanningsleiding. De vervorming door vuile stroomcomponenten zijn op deze schaal niet te zien. Tijdbasis is 5 msec, dus de toppen liggen 20 msec uit elkaar: 50 Hz.

spanningsmasten ten Westen van Nijmegen en 150 kV leidingen in het Binnenveld bij Wageningen. En we vonden inderdaad vergelijkbare verschijnselen. We geven hieronder aandacht aan alleen de metingen aan de elektrische wisselvelden, hoewel met de magnetische velden vergelijkbare gegevens zouden zijn verkregen.

Analyses

Staande onder de leidingen op een werkdag met de meter op borsthoogte zagen we het volgende: (1) niet alle leidingen hebben op ieder moment spanning; (2) niet alle leidingen onder spanning hebben transport van vuile stroom; (3) de samenstelling van de vuile stroom verschilt alleen marginaal. Een paar voorbeelden illustreren dat het hier gaat om 'gestructureerde' signalen (figuren 2 en 3).

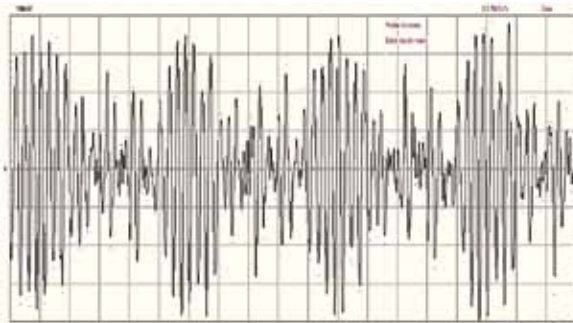
Conclusie

Sommige hoogspanningsleidingen ver-

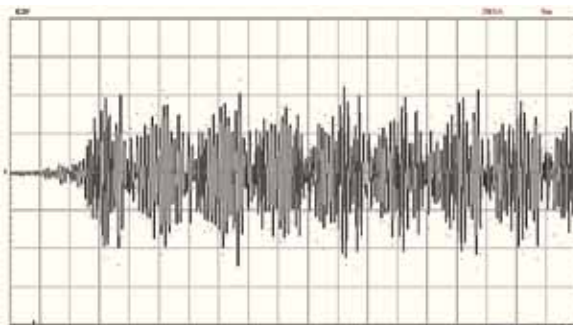
voeren soms laagfrequente clusters van pulsvormige spanningsveranderingen in een tempo van 100 per seconde. De clusters zijn dus gekoppeld aan de frequentie van het elektriciteitsnet. Over de functie van die pulsen willen we ons laten voorlichten, maar naar de vorm te oordelen moeten ze als mogelijk ziekteverwekkend worden opgevat.

Wat betekent dat voor de mens?

We moeten vooropstellen dat de opvatting dat de 50 Hz signalen de oorzaak van de ellende zijn, te beperkt is. Er kunnen soms andere EMV factoren kandidaat gesteld worden voor de effecten, namelijk de met de 50 Hz stromen meereizende pulsen van wat hogere frequenties [3]. De aandacht gaat tegenwoordig voornamelijk uit naar de stimulering van genotoxische effecten op het DNA, leidend tot leukemie. Maar destijds werd bij de ondergrondse leidingen in de USA duidelijk dat mensen nabij

Figuur 2. 380 kV lijn te Nijmegen. Pulscluster met een opvolgfrequentie van 100 Hz. De scherpe pulsen hebben een frequentie van 1,55 kHz. Tijdbasis 2 msec.

Figuur 3. Idem, 150 kV lijn te Wageningen. Tijdbasis 5 msec. Zelfde clusterinterval.

die leidingen ook vooral geteisterd kunnen worden door de SOLK klachten. De vraag die daarom rijst is of de leukemie-inductie niet eigenlijk een afgeleide is van elektrostress klachten, bijvoorbeeld door de effecten van de ELF en radiofrequente velden die in normale woonsituaties afwijkingen veroorzaken in het hormoon- en immuunsysteem. En of al die verschijnselen niet eerder door de pulscusters worden veroorzaakt dan door de 50 Hz spanning. In geen van de eerdere genotoxische studies is op die mogelijkheid gelet. Misschien is het zinvol om bij de komende epidemiologische studies hier wel op te letten. Men zou de bronnen van vervuiling dan kunnen uitschakelen om de gezondheid van omwonenden bij de leidingen te bevorderen en ongerustheid wegnemen. Wellicht zal blijken dat de schone 50 Hz sinusvorm in normale woonsituaties helemaal niet schadelijk is.

Gebruikte apparatuur:

Veldmeter: ME3851A meter van Gigahertz Solutions, frequentiebereik 5 Hz - 400 kHz.

Digitale registraties: Korg MR2 recorder, ingesteld op WAVE format, sampling time 192 kHz/sec.

Veldanalyse: Velleman AD converter, PC software.

Referenties

- [1]. **Kennisplatform EMV&G 2009.**
Hoogspanningslijnen en kinderleukemie.
Kennisbericht 2009-004 (14) van het. 14 pp. 2009.
- [2]. **Wertheimer N. en E. Leeper 1979.**
Electrical wiring configurations and childhood cancer. Amer J. Epidemiol. 273-284.
- [3]. **Vignati M. en L. Giuliani 1997.**
Radiofrequency exposure near high-voltage Lines.
Environ Health Perspect. 105, Suppl. 6, 13 pp.
- [4]. **Huss A. et al. 2009.**
Residence near power lines and mortality from neurodegenerative diseases: longitudinal study of the Swiss population. Amer J Epidemiol. 169/2: 167-175.

Wetenschap

Omschrijving rubriek wetenschap

Voor deze rubriek geldt dat de referaten uitsluitend gebaseerd zijn op de originele wetenschappelijke artikelen. Wie belangstelling heeft voor de volledige tekst neemt even contact op met ondergetekende of met de redactie. HS

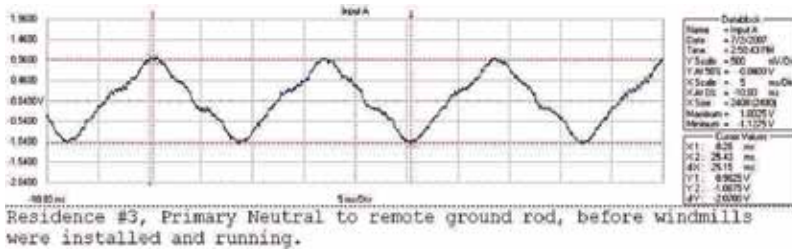
Windturbines genereren 'vuile stroom'

▷ Catherine Kleiber

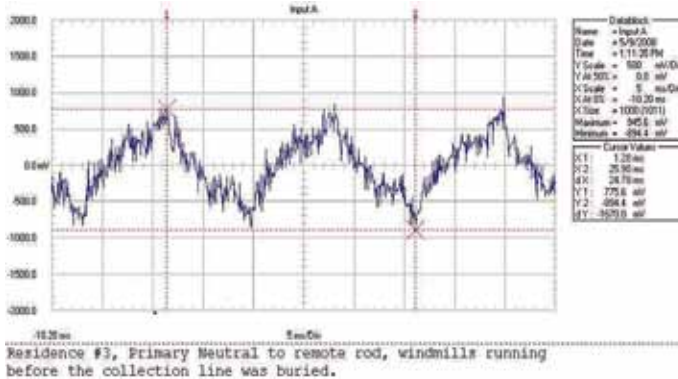
De moderne windturbines in Canada veroorzaken veel leed onder mensen die stroom betrekken vanuit het net waarop de windturbines zijn aangesloten. Als deze mensen wegtrekken, is het probleem over. Over de situatie in Nederland is ons weinig bekend; we moeten er eens onderzoek naar doen. Wat is er aan de hand?

Het probleem met de grote windmolens is dat ze elk hun eigen spanning opwekken en vermogen moeten leveren aan het openbare elektriciteitsnet. Daarvoor is het nodig dat de stroom uit de turbines aangepast moet worden aan de vereisten van het net: dat is een wisselspanning met een frequentie van - in Ontario - 60 Hz. Eerst wordt er een gelijkstroom van gemaakt; een inverter

zorgt voor de omzetting naar wisselstroom van het geschikte type. Elektronica zorgt daarvoor. Maar evenals bij de levering van stroom vanuit onze eigen zonnepanelen gebeurt dat hakkelend: er komt geen fraaie sinus uit maar een verbrokkelde sinus (zie de hierna volgende grafieken). Getoond worden waarschijnlijk de elektrische velden om de leidingen.

Situatie voor plaatsing van de windmolen. Elektrisch veld tussen nul-draad en aarde: Ten naaste bij een sinus-verloop, in de bovengrondse afstraling van 60 Hz spanning.

Situatie na ingebruikname van de molen. De sinusvorm is 'verrijkt' met vuile stroom uit de molen. Deze 'transients' zijn storend voor wie daar gevoelig voor is.

De rimpelingen worden veroorzaakt door kleine variaties in de spanning, genoemd 'transients'. Die transients hebben slechts een geringe spanning, maar de afstraling van het net en de effecten op het lichaam zijn heel aanzienlijk. Eigenlijk zouden de inverters uitgerust moeten worden met filters om de transients te elimineren. Uit kostenoverwegingen gebeurt dat niet. Wel worden sommige leidingen nu onder de grond gebracht

zodat elektrische velden minder afstralen. Ook wordt er een isolatie tussen de nul-draad en aarde aangebracht. Dat scheelt ook weer wat, maar niet voldoende. De gezondheid van aanwonende EHS personen gaat er niet duidelijk op vooruit en, wie het zich kan veroorloven, trekt weg naar schonere streken.

Bron: Catherine Kleiber op <http://www.electricalpollution.com/windturbines.html>

Korte berichten

Aankondiging Regiodag Zuid-Holland

De volgende regiodag komt er weer aan. Zo'n regiodag is een uitstekende manier om eens kennis te maken met andere elektro-overgevoeligen. Lotgenoten, die soms dichtbij je in de buurt blijken te wonen. Lotgenoten, met wie je ervaringen kunt uitwisselen en met wie je je zorgen voor de toekomst kunt delen. Op de regiodag hanteren we een thema, maar er kunnen ook spontaan ideeën

en activiteiten ontstaan. Partners zijn ook welkom. Graag even van te voren opgeven met hoeveel personen u komt.

Datum : zaterdag 22 oktober van 13.30 tot 17.00 uur.

Adres : Thomsonlaan 16, Den Haag
Opgeven bij : Ineke van der Klaauw, Tel. 070-3457551 of

e-mail : ineke@klaauw.demon.nl

Verslag Werkconferentie stichting EHS

▷ 7 mei 2011, Oosterbeek

Inleiding

Plusminus 35 zeer betrokken en geïnteresseerde vrijwilligers, bestuursleden en belangstellenden namen bijna zonder uitzondering actief deel aan de onderdelen van het programma en de discussies die daarbij hoorden. Mede door de bijzondere locatie en het mooie weer (de groepsdiscussies werden buiten gehouden) ontstond er een vriendschappelijke en solidaire sfeer. Veel concrete zaken werden besproken waaruit sprankelende ideeën gegenereerd werden. Het bestuur kijkt terug op een geslaagde dag en beraadt zich op een passende opvolging van de uitkomsten van de dag.

Opening

Hugo Schooneveld, voorzitter van de stichting EHS heet allen hartelijk welkom en wenst iedereen een succesvolle conferentie toe onder leiding van Mieke Schindeler (Sesam Academie).

Enquête

Voorafgaand aan de conferentie is een enquête met ruim 20 stellingen verspreid onder de deelnemers en geïnteresseerden. De stellingen hadden betrekking op de werkterreinen:

1. Kennis en Informatie,
2. Maatschappelijke (individuele) ondersteuning
3. Belangenbehartiging.

Het algemene beeld uit de enquête is dat de reacties op de stellingen overwegend positief zijn.

Een keuze die voorgelegd werd, was de vraag; welk werkterrein de meeste aandacht of prioriteit verdient. Dit is samengevat in de onderstaande tabel.

De gestelde vragen in de enquête en van ieder zijn of haar eigen invulling daarvan zijn op de werkconferentie gebruikt als uitgangspunt voor de discussies binnen de verschillende programmaonderdelen. De spreiding in de beantwoording leidde op de dag tot levendige en ook constructieve discussies.

Inleidingen door het bestuur

Op drie gedefinieerde werkgebieden werd door leden van het bestuur een inleiding gehouden, over wat er in de afgelopen jaren reeds bereikt is. Belangrijke mijlpalen zijn onder andere de uitgave van het EHS bulletin (nu de 9e jaargang), deelname in diverse platforms en forums zoals de Klankbordgroep EMV en Gezondheid, vergroting van de zelfredzaamheid van EHS-ers via praktische informatie, vele lezingen,

Welke prioriteit dient elk werkterreinen te krijgen (max. 15 punten te verdelen):

	<i>Gemiddelde score</i>	<i>Spreiding in beantwoording</i>
Kennis en Informatie	5,4	10
Maatschappelijke (individuele) Ondersteuning	4,4	8
Belangenbehartiging	5,2	12

beurzen, bijeenkomsten, persberichten en Radio- en TV uitzendingen. Bij al de activiteiten was belangenbehartiging niet zozeer het hoofddoel maar wel steeds een bijkomend effect zodat in Nederland het onderwerp EHS steeds breder op de agenda staat.

Vorming Visie

Na de inleidingen, werd in drie groepen uiteengegaan om de vooraf toegestuurde enquête met stellingen te bespreken. De stellingen zijn gericht op de vorming van een visie: waar gaan we voor? Uit de discussie kwamen een aantal speerpunten naar voren. Verduidelijking van de missie 'Mensen leren omgaan met EHS'. Behoeftte aan een overzicht van 'wie doet wat' binnen de stichting EHS. Kennisverspreiding: feitenmateriaal en tips; helder en meer begrijpelijk voor de leek. Nadere toelichting op de houding ten opzichte alternatieve therapieën of geneeswijzen. Concretisering 'Waar gaan we voor' Na de lunch werden de deelnemers opnieuw in drie groepen ingedeeld om per werkterrein (Kennis & Informatie, Maatschappelijke Ondersteuning en Belangenbehartiging) concrete doelstellingen en actiepunten te genereren. Samengevat zijn de volgende punten naar voren gekomen.

Het opzetten van een forum voor EHS-ers voor onderlinge uitwisseling van informatie, kennis en ervaringen.

Een bredere bekendheid genereren voor EHS door het versterken van de PR, uitleg van de actuele stand van de wetenschap, uitbreiding contacten met zusterorganisaties.

Uitbreiding (regionale) contactdagen en onderlinge contacten.

Filmpjes met korte portretjes van mensen met EHS.

Het formuleren van een heldere en doelgerichte communicatiestrategie.

Versterking helpdeskfunctie, telefoonteam, infomateriaal voor diverse doelgroepen, het verzorgen van lezingen en deelname aan beurzen.

Voor de realisering van deze doelstellingen en actieve deelname heeft zich al een aantal mensen gemeld die daarin willen participeren. De verdere aanpak wordt met hen, in detail, nog besproken.

Wilt u daarbij aanhaken? Graag uw reactie naar administratie@stichtingEHS.nl of naar het postadres in Driebergen (zie colofon). Wie het hele verslag alsnog wil ontvangen neemt even contact op met het administratieadres (zie Colofon).

MS

Omslag in houding bij de IARC/WHO

De IARC is de International Agency for Research on Cancer en deze commissie is onderdeel van de World Health Organisation (WHO). We constateren dat er een omslag is opgetreden, in de manier, waarop men tegen de gevaren van EMV aankijkt; dat hangt misschien samen met het aftreden van de voorzitter, van het IARC bestuur, de heer Ahlbom die jarenlang iedere discussie over

gezondheidsgevaren van mobiele telefonie afwimpelde.

Onlangs hebben we nog gerapporteerd dat de opvatting van het IARC was dat de gesprekken over mogelijke gevaren van mobiele telefonie en andere draadloze communicatiemiddelen zouden zijn voortgekomen uit het zaaien van angst.

In de samenvatting van de conferentie in

Lyon classificeert de IARC elektromagnetische velden uit mobieltjes nu als mogelijk kankerverwekkend, risicocategorie groep 2B. Het betreft hier evidentie voor - wat heet - 'beperkte' risico's voor mensen, maar 'voldoende' aangetoonde risico's voor dieren. Deze opvatting is gebaseerd op onderzoek waarin een verhoogd risico op gliomen is vastgesteld, een kwaadaardige vorm van hersenkanker die geassocieerd wordt met het gebruik van draadloze telefoons. Deze geruchtmakende uitspraak van de IARC bijeenkomst was bijna unaniem. Een enkeling onthield zich van stemming, de tegenstem-

mer vertegenwoordigde het Amerikaanse Nationaal Kanker Instituut. De samenleving heeft sterk op deze uitspraak gereageerd en wereldwijd zijn de aandelenkoersen van de fabrikanten van mobieltjes gekelderde. Kansen voor een heropleving van de conventionele vaste telefonie?

Een samenvatting van het Lyon-beraad is te vinden in de Lancet, zie Robert Baan et al, June 22, 2011 Lancet Oncology DOI:10.1016/S147-2045 (11)70140-4

JK

Feiten en fabels over ontstoren

▷ *Gerrit Teule*

Er zijn tegenwoordig veel producten te koop die beschermen, neutraliseren, ompolen of de juiste frequentie aanbieden om EHS-ers te helpen. Hierover zegt Gerrit Teule het volgende:

"Over het merkwaardige begrip "ontstoren" kunnen we deze redenering volgen:

1. Elektromagnetische straling is precies hetzelfde als zonlicht, behalve dat er een verschil is in golflengte/frequentie en intensiteit. Bij de logica van "ontstoren" kunnen we dus een rechtstreekse vergelijking maken met het schijnen van zonlicht, want zenders "schijnen" net zo.
2. "Ontstoren" zou betekenen, dat de straling via een of ander blokje of wat dan ook "opgezogen" c.q. tegengehouden zou worden. Om dat beter te begrijpen, moeten we dus kijken hoe zonlicht zich verspreidt, c.q. hoe het kan worden tegengehouden.
3. Een lichtstraaltje is een straal lichtdeeltjes, fotonen. Het gaat altijd met dezelfde snelheid rechtuit, tenzij het wordt weerkaatst of tegengehouden. Alleen in een extreem sterk zwaartekrachtveld kan licht worden afgebogen (de zwaartekracht lens, bekend in de astronomie) en ook vertraagd, maar daar is in de dagelijkse praktijk geen

sprake van. Het gaat dus alleen om rechtstreeks straling en verstrooide straling via weerkaatsingen.

4. Een blokje of scherm kan alleen de rechtstreekse straling afschermen, zodat er een schaduw valt. Bij een klein blokje is die schaduw minimaal, namelijk alleen een streepje achter het blokje, tegenover de stralingsbron. Dat werkt ook zo bij een lantarenpaal die een streep schaduw op de stoep geeft. Daaromheen blijft het zonlicht rechtstreeks schijnen. Er is geen sprake van, dat een lantarenpaal het zonlicht "naar zich toe kan trekken" en zodoende een breed veld in de schaduw kan zetten.
5. Precies hetzelfde geldt bij "ontstoren". Een ruimte kan alleen ontstoord worden door de hele ruimte "in de schaduw te zetten" en dat vereist een groot scherm ter breedte en hoogte van de hele ruimte, waarmee de straling van een zender wordt opgevangen. Daarbij moet je nog uitkijken, dat het scherm zelf ook weer straling kan doorgeven. Veel materialen zijn, net zoals bij zonlicht, voor EM straling niet helemaal dicht. Willen we ook alle zijdelingse reflecties kwijtraken, zodat de ruimte in elektromagnetische zin helemaal "donker" wordt,

dan vereist het een volkomen dichte kooi van Faraday. Om dit te bereiken, bestaan er afschermingmaterialen in de vorm van fijn metaalgaas, maar deze afscherming is duur en limiteert bovendien de bewegingsvrijheid van elektrasensibele personen. Je bouwt dan een Kooi van Faraday om je heen en die dempt de straling.

Het hele verhaal over "ontstoren" met kleine elementjes, zoals blokjes, zoutzakjes, ingestraald water, amuletten, of wat dan ook is daarom flauwekul en niets anders dan geldklopperij. Zelfs al zou er pal achter het elementje een schaduwte vallen, dan is dat nog helemaal geen bescherming tegen de straling, die er pal naast valt. Blokjes plaatsen op de hoeken van een ruimte om daarmee de hele ruimte te "ontstoren" is dus onzin. Het bewijs is trouwens goed te leveren door even met een mobieltje in die "ontstoorde" ruimte te bellen. Dat gaat even goed als buiten de "ontstoorde" ruimte, met andere woorden er is helemaal niets ontstoord. Materialen die vanuit de wijde omgeving stralingen in zich "opzuigen" en zo de omgeving stralingsvrij maken, bestaan niet.

Over elementen, die de "foute straling omzetten in goede straling" kunnen we hetzelfde zeggen. Hier is het fabeltjeskrantgehalte zeer hoog. Sommigen zeggen er baat bij te hebben, maar over de natuur-

kundig getoetste werking valt weinig te zeggen, ook al wordt er geschermd met "wetenschappelijk onderzoek". Het kan ook een placebo werking zijn. Het geeft een volstrekt vals gevoel van veiligheid. De laatste eigenschap (polarisatie) suggereert, dat golven rechtop kunnen staan, zoals watergolven, en bijvoorbeeld ook in het horizontale vlak kunnen voorkomen, en alle variaties via hoekverdraaiing daartussenin. Alle specifieke eigenschappen van gepolariseerd licht zijn uitreure onderzocht, ook in de kwantumfysica. Daar zitten heel interessante zaken bij. Zo zal bijvoorbeeld gepolariseerd licht via een polarisatiefilter met een hoekverdraaiing gedeeltelijk worden weggefilterd en het doorkomende licht heeft dan de trillingshoek van het polarisatiefilter. Pas wanneer het polarisatiefilter echt 90 graden gedraaid is, dan komt er niets meer door. En zelfs een enkele foton kan gepolariseerd zijn, zoals in de kwantumfysica is aange-toond. Polarisatie zal voor afscherming niet van belang zijn".

(Met toestemming van Gerrit Teule overgenomen. Het gehele artikel is te lezen op

www.stralingsrisicos.nl/images/pdf/EM%20feiten%20en%20fabels.pdf

Alice Lentjes

Breedbanddiensten satelliet

▷ *Actie voor breedbanddiensten via satelliet*

Europees Commissaris Neelie Kroes heeft 21 lidstaten van de EU dringend opgeroepen alle benodigde wetgevende maatregelen te treffen die nodig zijn voor een pan-Europese invoering van mobiele satellietdiensten. Deze diensten kunnen ingezet worden om zaken zoals snel breedband-internet, mobiele tv en radio of noodcommunicatie te faciliteren richting consumenten en bedrijfsleven.

Volgens het tijdsplan waar het Europese Parlement en de Europese raad van ministers zich in 2008 op hebben vastgelegd, moeten uiterlijk per mei 2011 in alle EU-lidstaten mobiele satellietdiensten aangeboden worden. In de praktijk blijkt dat ruim 20 maanden na de selectie door de Commissie van twee operators voor het verlenen van pan-Europese diensten, 21 lidstaten nog niet de benodigde nationale wetgeving

hebben doorgevoerd om deze diensten te faciliteren. Daaronder vallen ook staten zoals Nederland, Duitsland, Engeland, Frankrijk en Spanje. Kroes heeft ook de twee betrokken operators - Inmarsat en Solaris Mobile - opgeroepen hun inspanningen te vergroten. Volgens Kroes spelen draadloze breedbanddiensten - satelliet en ether - een cruciale rol in het ontsluiten van afgelegen en rurale gebieden. Kroes wil dat elke EU-burger in 2013 toegang tot breedband internet heeft.

Bron: www.telecompaper.com/nieuws/kroes-nu-actie-voor-breedbanddiensten-via-satelliet

Alice Lentjes

De consequentie van die satellietdiensten is dat het moment steeds dichterbij komt dat allerlei draadloze diensten zoals voor smart-phone toepassingen, mobiel internetten en betalen, kilometerheffingen, plaatsbepalingen enzovoort in onze maatschappij gaan worden geïmplementeerd.

Dit wordt een deken van EM velden. Graag of niet, we worden er allemaal aan onderworpen en blootgesteld.

Redactie

Gezondheidseffecten van mobiele telefonie op jongeren

▷ Yuri Grigoriev e.a. RNCNRP Moskou 2011

Het Russische comité voor de bescherming tegen niet ioniserende straling kwam in maart met een resolutie. Hierbij zijn de meest recente wetenschappelijke stellingen, visies en actuele gegevens gebruikt.

Deze resolutie is bedoeld voor verspreiding onder degenen die mobieltjes gebruiken en voor de wetgevende en uitvoerende overheden, die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van de gezondheid van de bevolking.

Het mobiele gebruik zorgt sinds 2000 voor een grootschalige blootstelling van de bevolking aan elektromagnetische straling. Eind 2010 waren in Rusland 219.3 miljoen mobiele simkaarten geregistreerd. De penetratiegraad van mobieltjes is inmiddels 150 % en in de regio Moskou 200 %. Volgens ROSSTAT had Rusland toen 15 miljoen jongeren, dat wil zeggen, kinderen en teenagers

tussen 5 en 19 jaar. Zij zijn de doelgroep van de Telecom industrie. Van de Russische bevolking weet 73%, tot op zekere hoogte, dat de straling van mobieltjes schadelijk kan zijn.

Statistische cijfers over het voorkomen van ziekten bij jongeren

In april 2008 besprak de RNCNIRP de korte en lange termijn-effecten van mobiel gebruik voor kinderen. In het bijzonder is de mogelijke achteruitgang besproken van het intellectuele vermogen en het begrip, samen met mogelijke toename van gevoeligheid voor epileptische aanvallen, dementie en degeneratie van het hersenzenuwstelsel. De resultaten van klinisch onderzoek toonden aan dat chronische blootstelling aan EM velden kan leiden tot een Borderline Syndrome. In 2010 toont een aantal Russische publicaties in peer-reviewed tijdschriften aan dat het immuunsysteem wordt aangetast.

Sinds 2000 heeft men een constante groei in het voorkomen van kinderziekten waargenomen onder de jongeren van 15 tot 19 jaar.

Vergeleken met 2009 is het aantal probleemgevallen in de hersenen van jongeren tussen 15 en 17 met 85% toegenomen, het aantal epileptische verschijnselen met 36%, het aantal geestelijk gehandicapten met 11% en het aantal bloedproblemen en immuunsysteemproblemen met 82%. In de groep kinderen jonger dan 14 jaar is de toename van het aantal bloedsomloop en immuunsysteem problemen 64% en de toename van schade aan het zenuwstelsel 58%. Door deze gegevens beschouwt de RNCNIRP het van belang deze klachten wetenschappelijk te onderzoeken of deze groei in het aantal ziektegevallen te wijten is aan EM velden van mobiel gebruik of aan andere factoren.

Het menselijke brein en het zenuwstelsel nemen de EM velden direct waar en reageren onafhankelijk van de intensiteit van die velden. Soms heeft de modulatie van de EM velden invloed. Deze eigenschappen onderscheiden EM velden van andere omgevingsfactoren en compliceren het gezondheidsrisico voor de mens.

Enige opvattingen uit de Resolutie over het risico van EM velden voor jongeren

1. Voor het eerst in de menselijke evolutie worden in alle leeftijdscategorieën de hersenen dagelijks blootgesteld aan EM velden.
2. De absorptie van EM velden door mobiel gebruik is in kinderhersenen groter dan in hersenen van volwassenen.
3. Een kinderbrein en zijn intellectuele vermogen ontwikkelt zich nog sterk en is gevoeliger voor EM velden dan een volwassen brein.
4. Mobiele telefonie is een bron van EM velden die kan leiden tot gezondheidsproblemen. De blootstelling eraan wordt niet gecontroleerd, de duur, het tijdstip en de frequentie van het gebruik worden

niet beperkt. Mobiele telefonie is een ongecontroleerde bron van schadelijke blootstelling.

5. Een kind kan met zijn zintuigen de straling van mobiel gebruik niet waarnemen.
6. De bestaande normen voor blootstelling aan EM velden zijn vastgesteld voordat de grootscheepse verspreiding van mobiele telefonie plaatsvond en zijn niet berekend op dagelijkse EM blootstelling van de hersenen in de nabijheid van de antenne van het mobieltje. Op dit moment zijn er geen wetenschappelijke gegevens bekend over de mogelijke effecten van langdurige blootstelling op de hersenen van jongeren.
7. De gebruikers van mobieltjes worden echter niet gewaarschuwd over de noodzaak van beperking van het gebruik.
8. De gebruiksaanwijzingen (uit Europa) zijn niet up to date en hebben geen morele of wettelijke verplichting om te waarschuwen tegen het huidig dagelijkse gebruik.
9. De Specific Absorption Rate (SAR waarde) is onvoldoende wetenschappelijk gefundeerd en deze waarde garandeert zeker niet de gezondheid van de jeugd.

Voor de eerste maal in de menselijke geschiedenis zijn kinderen die mobiel belten net zo onderworpen aan het gezondheidsrisico van EM blootstelling als de volwassenen, zelfs als de beroepsmatige blootstelling van werknemers. Tegelijkertijd wacht de maatschappij af ondanks alle administratieve en sociale structuren.

Tenslotte worden in dit artikel 9 maatregelen genoemd ter protectie van jongeren. Hieronder worden enkele vermeld (zie ook Aangenomen Resolutie van de Raad van Europa over de gevaren van EM velden in dit Bulletin).

Op het mobieltje moet vermeld worden dat deze EM velden afgeeft en in de gebruiksaanwijzing moet staan dat de

mobiele telefoon een bron van schadelijke EM velden is. Voor jongeren onder de 18 jaar wordt mobiele telefonie afgeraden. Dit geldt tevens voor zwangere vrouwen, om hun foetus te beschermen.

Verder wordt gepleit voor gedegen onderzoek naar de gezondheidseffecten bij langdurig mobiel gebruik door jongeren.

Resolutie van de Russian National Committee on Nonionizing Radiation Protection. Electromagnetic fields from mobile phones: health effect on children and teenagers. April 2011 Moskou
www.emf-net.ru

Juliette Kuiper

Resolutie Raad van Europa

▷ *Resolutie over de mogelijke gevaren en milieu-effecten van EM velden*

Resolutie 1815 van de Raad van Europa is 27 mei 2011 aangenomen. Dit gebeurde op grond van het volgende Rapport: The potential dangers of electromagnetic fields and their effect on the environment.

Rapporteur: Mr Jean HUSS, Luxembourg, Socialist Group

Op 6 mei 2011 publiceerde de Commissie voor Milieu, Landbouw en Regionale Zaken onder voorzitterschap van Jean Huss een rapport over de mogelijke gevaren en milieu-effecten van EM velden. Deze Commissie vertegenwoordigt 47 landen, die tot nu toe verzuimd hebben om het voorzorgsprincipe ten aanzien van blootstelling aan EM velden na te leven.

De commissie roept in haar rapport op tot een dramatische verlaging van de EM stralingsnormen en gaat nog verder. Indien het Antennebureau en het Platform Elektromagnetische Velden werkelijk de Nederlandse bevolking objectief willen informeren (zoals zij op hun websites verkondigen) dan kunnen zij dat bewijzen door dit EU-Rapport zonder dralen in de publiciteit te brengen.

Samenvatting van het EU Rapport

Huss refereert aan vele studies die op mogelijk schadelijke effecten van EM velden wijzen. Dit leidt tot de conclusie dat we het voorzorgsprincipe moeten respecteren en de huidige blootstellingslimieten moeten herzien. Wachten op onomstotelijk wetenschappelijk en klinisch bewijs kan leiden tot

zeer hoge kosten voor de economie en de volksgezondheid zoals in het verleden al het geval was met asbest, gelode benzine en tabak, aldus de commissie.

Op grond hiervan vraagt deze Resolutie aan de lidstaten o.a.:

- Geen DECT-telefonie en WiFi op school
- Neem alle maatregelen om de EM blootstelling drastisch te verminderen (ALARA)¹, vooral voor jongeren omdat zij de meeste kans op tumoren hebben.
- Houdt doelgerichte informatiecampagnes voor leraren, ouders en kinderen om ze te waarschuwen voor de specifieke gezondheidsrisico's van duurzaam gebruik van mobieltjes en andere apparaten met hoogfrequente EM straling.
- Heroverweeg de wetenschappelijke basis voor de op dit moment toegepaste ICNIRP normen voor EM blootstelling, die niet aangepast zijn aan de huidige hoeveelheden blootstelling.
- Geef preventieve drempels voor langdurige blootstelling aan EM velden in alle gebouwen, in overeenstemming met het "voorzorgsprincipe", minder dan 0.6 V/m en op de middellange termijn minder dan 0.2 V/m.

- Maak planningsrichtlijnen om hoogspanningsleidingen en andere elektrische installaties op veilige afstand van bebouwing te houden.
- Zorg dat in nieuwe huizen de veiligheidsnormen voor EM blootstelling worden nageleefd.
- Geef informatie over de risico's door EM velden op lange termijn voor de gezondheid van mens, plant en dier, dat wil zeggen de hele omgeving. Voor de mens met extra aandacht voor jongeren en diegenen die kinderen krijgen.
- Geef aandacht aan EHS personen en neem maatregelen om hen te beschermen bijvoorbeeld; met behulp van "stralingsvrije gebieden".
- Maak mensen bewust van de gezondheidsrisico's van DECT telefoons, digitale babyfoons en andere installaties in huis die continu gepulste straling geven. Beveel het gebruik aan van bedraade telefoons en installaties, die geen permanent gepulste stralen afgeven.

Dit is een belangrijke Resolutie van de Raad van Europa. Echter alleen de individuele lidstaten hebben de macht om actie te ondernemen.

De regeringen hadden al veel eerder voorzorgsmaatregelen moeten nemen. Veel tegenstand is te verwachten van de industrie en van regeringen die via de belasting veel verdienen aan bijvoorbeeld mobiele telefonie. Het implementeren van de Resolutie zal een geweldige uitdaging worden.

Bekijk het PDF bestand, 10pp.

1. Reference to the committee: Doc. 11894, Reference 3563 of 29 May 2009.
<http://www.salem-news.com/articles/may132011/electromagnetic-fields.php>
2. Draft resolution adopted unanimously by the committee on 11 April 2011.
[The potential dangers of electromagnetic fields and their effect on the environment](#)

Juliette Kuiper

Discussie over: Geen Dect en WiFi op school!

In een radio/TV uitzending in VARA's de Gids programma van 17 mei gingen Eric Lebrecht (voorzitter van het Wetenschapsforum van het Kennisplatform) en ondergetekende in discussie. Het ging over het nut van de aanbevelingen van de Raad van Europa om het gebruik van mobieltjes en WiFi op scholen te verbieden. Lebrecht vindt verbieden onnodig, ongemotiveerd en zelfs averechts werkend omdat kinderen dan via UMTS zouden gaan communiceren. Schooneveld vindt dat nu onnodig veel kinderen onderpresteren wegens hinder van die storende draadloze technieken. Bekijk het 9 min durende filmpje op:

<http://kassa.vara.nl/radio/afspeelpagina/fragment/mobiele-telefoons-verbieden-op-scholen/speel/>

HS

¹ Het ALARA-principe is een beginsel uit de stralingsbescherming. As Low As Reasonably Achievable, zo laag als redelijker wijze bereikbaar is.

Uitspraak Raad van State

Op 19 januari 2011 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan over de toepassing van het 3 V/m criterium bij milieuvergunningen voor omroepzenders (FM- radio en digitale televisie). Deze uitspraak hangt samen met een uitspraak van de Raad op 14

januari 2009 over milieuvergunningen voor zenders.

De Raad van State is van oordeel dat als het technisch mogelijk is, om met de veldsterkte onder de 3 V/m te blijven, er niet meer mag worden toegestaan. De regel is dat er

niet meer vergund mag worden dan nodig is voor de activiteiten, beschreven in de aanvraag. De vergunninghouder of aanvrager van een nieuwe vergunning moet laten zien dat de best beschikbare technieken worden toegepast om de veldsterkte zo laag mogelijk te houden. Alleen met een deugdelijke motivatie mag een hogere veldsterkte worden toegestaan, tot het maximum van 28 V/m, de limiet voor de bescherming van de bevolking zoals aanbevolen door de Raad van de Europese Unie.

De uitspraak zal praktisch geen invloed hebben op de blootstelling en de gezondheidssituatie. Volgens de Raad van

de Europese Unie worden op basis van de wetenschappelijke informatie geen gezondheidseffecten verwacht onder de 28 V/m. Steekproefmetingen van Agentschap Telecom laten zien dat de gezamenlijke veldsterkte van FM- en digitale televisiezenders bijna overal in Nederland onder de 3 V/m blijft.

HS

Bron: Memo kennisplatform, maart 2011

http://kennisplatform.nl/actueel/11-03-22/Raad_van_State_Bij_milieuvergunning_zenders_uitgaan_van_zo_laag_mogelijke_blootstelling.aspx

EM Refugia in Frankrijk en Zwitserland

In de Drôme ligt het plaatsje Crest waar overgevoelige mensen naar toe gaan om een paar dagen of weken bij te tanken. Philippe, zelf ook overgevoelig, vertelt over de mensen die van tijd tot tijd naar dit stralingsarme gebied toekomen. De televisieploeg volgt een aantal elektrogevoelige mensen zo goed en zo kwaad als het gaat. Bij het binnengaan van een supermarkt trekken ze beschermende kleding aan, een fijnmazige maliënkolder om maar niet te veel en te lang blootgesteld te zijn aan EM straling in de winkel. "Een kwestie van overleven" zegt één van de winkelende vrouwen. "Ik word steeds zeker!"

"Van het ene op het andere moment moet je alles in de steek laten. En als je alles hebt verlaten, weet je niet waar je naar toe moet. Op 97% van het oppervlak van Frankrijk wordt straling gemeten en dat is 100% van de bewoonbare wereld. De vlucht van de mensen die overgevoelig zijn, gaat dus naar nauwelijks bewoonde of bewoonbare gebieden. De mensen die met regelmaat deze kant op gaan, willen het liefst dat er enige voorzieningen zouden kunnen komen zodat ze niet langer wildkampeerder hoeven te zijn." Daarvoor zijn ze inmiddels in overleg met burgemeesters van afgelegen dorpen om te bekijken of het mogelijk is ergens een stralingsvrij gebied, een "witte" zone, te creëren. Dat valt niet mee.

Een Zwitserse burgemeester voelt er wel iets voor om hun verzoek in te willigen. Bij zijn dorpje Soubaye in de Jura, aan de oevers van de Doubs (gedeeltelijk een grensrivier tussen Zwitserland en Frankrijk) zou dat goed te realiseren zijn. Er is nu nog maar één antenne voor mobiele telefonie in het dorp. Als deze weggehaald zou kunnen worden, zou van het dorpje een witte zone, zonder gsm, zonder WiFi, en zonder DECT

straling gemaakt kunnen worden. Het dorp zou hiermee voorloper kunnen zijn. Het zou een herstellingsoord kunnen worden voor mensen die overgevoelig zijn voor straling en het dorp zou een hotel of camping kun-

nen bieden en zelfs scholing. De burgemeester ziet veel mogelijkheden en is uitermate positief.

Het idee komt niet uit de lucht vallen. De boerderij Barth, net buiten het dorp, ligt vrij van elektromagnetische velden. Ruim een jaar geleden zijn daar drie overgevoelige jonge vrouwen terechtgekomen. Ze hebben de boer gevraagd of ze op zijn boerderij mochten verblijven. Ze vertelden hem dat op de plek van zijn boerderij geen kunstmatige straling voorkwam en hebben de boer kunnen overtuigen.

Emilie is een Franstalige Zwitserse. Ze was architect en heeft haar leven zien instorten nadat geconstateerd is dat ze overgevoelig is. Ze is dusdanig overgevoelig dat ze ook geen elektrisch licht verdraagt. Ze heeft haar werk en haar gezin moeten verlaten en is gevlucht naar Soubaye waar ze een teruggetrokken leven leidt.

In Soubaye krijgt het voorstel van de burgemeester geen unanieme steun. Een paar dorpsbewoners verklaren tegenover de filmploeg dat ze het gevoel hebben teruggezet te worden in de tijd. "Een paar mensen met problemen kunnen toch niet van een heel dorp verlangen dat ze afzien van de verworvenheden van deze tijd?" Deze bewoners dreigen er zelfs mee uit Soubaye te zullen vertrekken als er een "witte zone" ingesteld gaat worden.

De burgemeester wil toch doorzetten en het dorp tot een kuuroord maken, dat voor een bepaalde welvaart zou kunnen zorgen. Er worden ook nog andere voordelen gezien. Hierdoor worden mogelijkheden gecreëerd voor biologische landbouw, meditatie, tai-chi, kortom verzorging van lichaam en geest. Nu nog de bewoners van Soubaye overtuigen dat afzien van een zekere vorm van modern leven, misschien nieuwe deuren kan openen en het dorp een heel andere economische impuls kan geven.

Nederlandse vertaling door Marjan de Boer

Bron: http://videos.next-up.org/Tsr/EHS_Zone_Refuge_France_Creation_Zone_Blanche_Suisse/25_02_2011.html Video op Next-Up.org. Ca. 15 min, Frans gesproken. Aanbevolen!

AL/JK

Google maakt portemonnee van mobieltje

Als het aan Google ligt, behoren zowel contant geld als de creditcard binnenkort tot het verleden. Het concern heeft donderdag een techniek gepresenteerd waarbij met de mobiele telefoon kan worden betaald. Een handjevol Amerikanen gaat Google Wallet de komende tijd uittesten, waarna het internetconcern de techniek snel breed op de markt wil brengen.

Met het mobiele betaalsysteem van Google kunnen consumenten betalen door hun mobieltje tegen een terminal te houden. In 2014 moet de helft van alle smartphones met de nieuwe techniek zijn uitgerust, aldus Google.

Gelezen op http://www.trosradar.nl/nieuws_detail/bericht/google-maakt-portemonnee-van-mobieltje/

Alice Lentjes

Opheffing MGM

Meldpunt Gezondheid en Milieu

Het jaarverslag 2010 is het (voorlopig) laatste jaarverslag van het Meldpunt Gezondheid en Milieu (MGM). Vanaf 2008 werd het steeds moeilijker om financiering te krijgen voor het registreren van milieugerelateerde gezondheidsklachten. Toen vorig jaar bekend werd dat ook de subsidie voor maatschappelijke organisaties (SMOM) werd opgeheven, moest het MGM op zoek naar nieuwe mogelijkheden om haar activiteiten voort te zetten. Samenwerking met of opgaan in een andere milieuorganisatie wordt momenteel serieus overwogen.

Voor melders zal er in 2011 nog niet veel veranderen. De meldlijn (010-4558201) blijft nog tot het einde van 2011 bestaan evenals de website met een digitaal meldformulier en actuele en historische informatie.

Het kantoor van het MGM aan de Regulierenring in Bunnik wordt per 1 mei 2011 gesloten. Het jaarverslag 2010 is te downloaden via onderstaande link: <http://www.meldpuntgezondheidmilieu.nl/documenten/publicaties/110407%20Def%20Jaarverslag%202010.pdf>

mgmkantoor@gmail.com

Interessante links

Britse Health protection agency (HPA) over mobile phones. http://www.dh.gov.uk/prod_consum_dh/groups/dh_digitalassets/documents/digitalasset/dh_124899.pdf

Behandeling PTSS met neuro feedback: http://www.alpha-up.nl/hulp-bij-klachten/ptss?gclid=COCAjsHrvq_cFcWHDgodoGz9_g

Wireless technologies and young people. A resource for schools.

<http://www.wifinschools.org.uk/resources/wireless+technologies+and+young+people+Jan2011.pdf>

Raad van State: Bij milieuvergunning voor zenders uitgaan van zo laag mogelijke blootstelling." http://kennisplatform.nl/actueel/11-03-22/Raad_van_State_Bij_milieuvergunning_zenders_uitgaan_van_zo_laag_mogelijke_blootstelling.aspx

WHO _ Lerchl conflict. Malversaties in de wetenschap: beschadigende intriges.

<http://www.diagnose-funk.org/infoformate/>

Reacties van lezers

Hoe vertel ik het mijn kind?

▷ *Naam v.d. schrijver bij de redactie bekend*

Hoe gaan electro-gevoelige ouders om met kinderen die in de 'mobieltjes'-leeftijd terechtkomen. Mijn oudste dochter is 11 en heeft nog één jaar te gaan, zeg maar. Tenminste, als ik de trend in Nederland volg. Ik moet zeggen dat ik er als een berg tegenop zie! En hoe meer ik het nieuws volg over de schadelijke effecten van straling, hoe meer ik denk; Nee, dus! Even nog geen mobiel. Maar ja, kan je dat maken?! Of zijn er inderdaad ouders die wel strenge regels met hun kinderen afspreken en houden hun pubers zich daar vervolgens aan? En wat doe je als ouder als je kind inderdaad ook elektrogevoelig is (die richting gaat het hier namelijk wel op)? Ga je in gesprek met school? Alle mobieltjes de klas uit? Kan je dat vragen?

Ik zou echt heel graag ervaringen van andere ouders lezen. En mogen we jullie adviezen/ideeën toegestuurd krijgen?

Reacties naar redactieadres:

Bremlaan 19, 3911 XH Rhenen of

Nieuwsbrief@stichtingehs.nl

[brennpunkt/who-lehnt-prof-a-lerchl-als-mitarbeiter-ab.php](http://www.brennpunkt.de/who-lehnt-prof-a-lerchl-als-mitarbeiter-ab.php)

Interview Arjen Witzel voor Salto radio (Kabel station) - 60 minuten. Levensverhaal. http://www.salto.nl/streamplayer/salto1_ondemand.asp?y=11&m=03&d=27&t=1300&s=0

Radio/TV discussie Hugo Schooneveld met Eric Lebret (Kennisplatform EMV&G) op VARA De Gids (gespreksleider Felix Meurders) over het voorstel aan de Raad van Europa WiFi op scholen te verbieden. VARA De Gids, 17 mei 2011. <http://kassa.vara.nl/radio/afspeelpagina/fragment/mobiele-telefoons-verbieden-op-scholen/speel>

YouTube video (2:33 min) over het effect van WiFi op hartslagversnelling ('racing heart') op een elektrogevoelig proefpersoon. Magda Havas en David Carpenter. <http://www.youtube.com/watch?v=NjW43h3O70>

Boek/artikel besprekingen

Elektrostress & Gezondheid

▷ *Michiel Haas en Henk Wever*

Het boek heeft ca. 100 pagina's meer dan de eerste druk. Dat extra volume is voor een belangrijk deel opgevuld door de bijdragen van Henk Wever, webmaster van StopUMTS. Zoals we van hem gewend zijn geeft hij veel informatie over de manier waarop de Nederlandse autoriteiten omgaan met de gezondheid van mensen in elektromagnetische velden en zijn kritiek is niet mals. Uitgebreid wordt ingegaan op het Biolnitiative Report, de wonderlijke manier waarop de resultaten van het Interphone project tenslotte wereldkundig zijn gemaakt, de repressie van onderzoekers van het EHS probleem, de willekeur in samenstelling van de diverse commissies en organen die over onze gezondheid waken en nog meer politieke statements.

De basis van het werk blijft de beschrijving van de EMV gevaren in huis en daarbuiten en wat daartegen te doen is. Op een aantal punten is de inhoud up-to-date gebracht; zo heeft de 'vuile stroom' meer aandacht gekregen als EMV bron. Vele lijstjes met waarden van veldmetingen en praktische aanwijzingen geven het boek een grote waarde; wel zijn de ontwikkelingen in de apparatuur niet stil blijven staan en zijn sommige gegevens nu wat achterhaald. Er zijn nu aparte hoofdstukken over laagfrequente, hoogfrequente en statische velden en over kunstlicht.

Er is ruim gebruik gemaakt van kleurenfoto's; ook de tabellen en ingelaste tekststukken hebben nu een onderwerpafhankelijke steunkleur gekregen, wat het bladeren vergemakkelijkt. Nieuwe onderwerpen zijn: jurisprudentie, verzekeringsmaatschappijen en de invloed van EMV op flora en fauna. Zoals de auteurs bij de aanbieding van het eerste exemplaar van het boek aan burgemeester van Den Bosch - Ton Rombouts - aangaven, is gestreefd naar een bruikbaar boek voor de gewone mens. Er zijn daarom

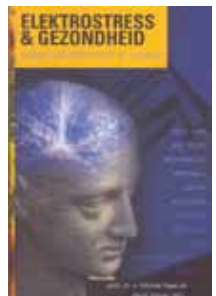
geen voetnoten, referenties en indexen opgenomen die het lezen zouden bemoeilijken. Wel zijn er vele adressen van organisaties en websites opgenomen.

Er zijn ook wel kritische kanttekeningen te maken. Zo is de mix van feitelijke EMV informatie en de meer EMV-politieke statements wat ambivalent; het zal verschillende typen van lezers trekken. Handiger zou het zijn als er speciale secties zouden zijn ingericht voor de feitelijke informatie voor de 'consumenten' van de informatie en voor de meer politiek betrokkenen. Als vanouds is er weer een hoofdstuk over wichelroede en terrestrische straling wat vast weer discussie zal uitlokken tussen gelovers en niet-gelovers in aardstralen. Vooral de opwekking om een ervaren woonbioloog bij een huisonderzoek te betrekken is wat vreemd wanneer geologische storingen ter sprake komen, want wie is op dat terrein eigenlijk ervaren / bevoegd? Kortom, het is een boek om te hebben en met plezier door te lezen of door te bladeren. Doordat referenties ontbreken zijn sommige statements helaas niet gemakkelijk op eigen kracht nader te documenteren.

Op dit ogenblik is dit het beste boek over EMV op de Nederlandse markt. Aanbevolen, zeker voor wie niet beschikt over de eerste of tweede druk.

Elektrostress & Gezondheid. ***Invloed van elektriciteit*** ***en zenders.***

Michiel Haas en Henk Wever
3e Druk. 244 pp.
ISBN 90-74510-09-4.
NIBE Publishing,
Bussum. 2011. € 24,95

Hugo Schooneveld

Elektrotechniek Bosman

Marten van Lubek
Van Ingenweg 35
6871 EM Renkum
tel. 0317-31 52 51
fax. 084-722 01 17

Voor het installeren van
netvrijschakelaars en
afgeschermde kabels.

Gebruikt Vitalitools producten

www.elektrotechniekbosman.nl
info@elektrotechniekbosman.nl

**Gezonder wonen en werken
begint met
een zuiver binnenklimaat**

Elektrosmog

- Metingen op woon - en werkplek
- Meetapparatuur (o.a. Gigahertz Solutions)
- Afschermmaterialen (Biologa)
- Netvrijschakelaars
- Afschermd kabels, stekkerdozen, armaturen etc.
- Stalingsarme telefoons
- Boeken

Lucht

- Meetapparatuur
- IQAir luchtreinigers
- Luchtbevochtigers- en drogers

Water

- Omgekeerde osmosefilters voor zuiver drinkwater
- Bad- en douchefilters

Bezoek onze showroom!

(maak a.u.b. een afspraak)

Tweede Oude Heselaan 207

6542 VG Nijmegen

Tel. 024 3773155

www.vitalitools.nl

Wim Fleuren

Voor metingen en advies bij gevoeligheid voor **ElektroM**agnetische straling

Gruterstraat 21
6981KB
Doesburg

Tel. 06-23 72 76 29
Informatie: www.emstraling.nl
Email: info@emstraling.nl

The logo consists of a stylized blue bird icon above the text 'ElectroSense' in a blue, sans-serif font. The background is a light blue and white abstract pattern.

ElectroSense

De snelle innovatie van de alledaagse elektrotechniek heeft ongemerkt onze leefomgeving vervuld. Dit heeft een groter effect dan verwacht op onze gezondheid en ons algemeen welzijn. ElectroSense heeft als doel om de energie van raunen weer op peil te brengen. Dat doen we door het meten en saneren van elektromagnetische velden in woonhuizen en op werkplekken.

www.electrosense.nl

Marcel Honsbeek, telefoon 0521 - 383686